

Александра Улетиловић, библиотекар
Огњенка Савановић, виши библиотекар
Народна и универзитетска библиотека Републике Српске
Бања Лука

УДК: 027.54(497.6 RS):024
DOI: 10.7251/BSCSR1807276U

БИБЛИОТЕКА КАО СРЕДИШТЕ МЕЃУКУЛТУРАЛНОСТИ

Сажетак: Могућности библиотека у пружању помоћи при образовно-научном процесу су разноврсне. Једна од веома важних потреба савременог доба је потреба за савладавањем страних језика. Зависно од расположивог простора библиотеке, корисно је организовати догађаје на којима ће се публика сусретати са језиком, културом и умјетношћу других народа. На тај начин библиотека постаје мјесто са којег се шаље позив на учење, не само у њеном простору и помоћу њених ресурса, него подстиче и нуди идеје за укључивање у друге образовне институције.

У НУБ РС често се организују скупови, изложбе, књижевне вечери и радионице посвећене упознавању културе и језика других народа. Овакви догађаји подижу степен међукултуралности, свијести о вриједностима других култура.

Савремени концепт библиотеке као институције отворене према свијету, институције чији библиотекарски посјећују семинаре у иностранству, постављају изложбе и на тај начин упознају страну јавност са нашом културном баштином, намеће потребу познавања једног страног језика у библиотечкој струци. Едукација библиотекара у смислу учења страних језика неопходна је и ради комуникације са странцима који посјећују библиотеку.

Кључне ријечи: библиотека, међукултуралност, свијест о учењу страних језика, образовање библиотекара.

Научно-образовни процес односи се на различите аспекте стицања знања и вјештина а један од начина на који библиотека, као један од основних стубова образовног и културног живота сваке заједнице може утицати на овај процес јесте ширење свијести о другим културама, те на тај начин утиче на појединца да шири своје знање и свијест о различитостима и предностима других култура, као и о вриједностима културе којој припада.

Тема овог рада је истицање међукултуралног концепта библиотеке, јер библиотека није само мјесто на којем се чува и његује писана грађа која чини културу једне земље, него и мјесто на којем се сазнаје и учи о другим културама. Такође, да бисмо боље упознали те друге културе, веома је корисно познавати стране језике. На тај начин проширујемо и могућности свог образовања, могућности комуникације, те долазимо до потпунијих информација које могу бити од велике користи за све сегменте нашег живота.

Рад ће се дакле, с једне стране бавити улогом библиотеке у ширењу међукултуралности и развијању свијести о потреби учења страних језика међу публиком свих узраста, а с друге стране истаћи ће неопходност да се сваки библиотекар служи најмање једним страним језиком.

Ако културу према модерним дефиницијама схватимо као начин живота једне етничке заједнице са свим њеним историјским, умјетничким и традиционалним обиљежјима, онда ћемо разумјети и потребу да се друге културе и други народи упознају кроз различите форме њиховог културолошког представљања.

Извјесно је да је међусобни утицај култура стар колико и култура сама. Међукултуралност представља системски приступ успостављању дијалога међу културама. Такав приступ подстиче динамички међуоднос, пренос и размјену вриједности, ставова, идеја и концепата, те узајамно дјеловање различитих култура једних на друге. Међукултуралност, дакле, представља успостављање интеркултуралног дијалога као прве степенице у развоју интеркултуралних пројеката и интеркултуралне медијације. Интеркултурална медијација пак означава посредовање, успостављање односа помоћу умјетничког активизма, програма социокултурне анимације, медијских пројеката. Може означавати и превођење вриједности, идеја и порука у разним културним и умјетничким формама на језик близак некој друштвеној групи и широј јавности.

Низ институција и удружења у држави подржавају међукултуралну размјену, а библиотека, као установа чији је задатак културно уздизање становништва, може учинити много на плану успостављања међукултуралног дијалога.

У циљу подржавања међукултуралног дијалога, у просторијама Народне и универзитетске библиотеке Републике Српске често се организују скупови, изложбе, књижевне вечери и радионице посвећени упознавању умјетности, књижевности или језика других народа. Међу догађајима који се сваке године редовно одвијају јесу Дани италијанске културе, Вечери руске пјесме и поезије, Дани Франкофоније, те бројне књижевне вечери посвећене њемачким, америчким, енглеским и другим писцима. Приређују се и филмске вечери у сарадњи са Француским институтом за БиХ, када два пута мјесечно организујемо пројекцију играног или документарног филма на француском језику. Поред пројекција на француском језику претходних година биле су актуелне и пројекције шпанских филмова, а у Америчком кутку Огранка Обилићево једном седмично се одвијају пројекције филмова на енглеском језику, док се у Руском центру приказују пројекције на руском језику. Сва дешавања отворена су за ширу јавност, која је и путем медија обавјештена о сатницама ових догађаја.

Једна од најзначајнијих манифестација везаних за тему ширења међукултуралности је Европски дан језика, пројекат који се одвија под покровитељством Министарства просвјете и културе. Датум обиљежавања овог, за европске интеграције важног догађаја, је 26. септембар, а идеја је покренута на иницијативу Савјета Европе у жељи да се промовише богата језичка и културолошка разноликост Европе. Основни циљ овог догађаја је подстицање публике свих узраста на учење страних језика, али и подизање степена међукултуралности, односно свијести о вриједностима других култура. Европски дан језика

обиљежава се у НУБ РС од 2008. године, тако да сваке године Библиотека угости око стотину дјеце из бањалучких основних и средњих школа, њихове наставнике и професоре, студенте, школе страних језика, културне центре и друге институције и појединце који подржавају учење страних језика. Програмске активности осмишљене су у виду такмичења у познавању језика, културе, спорта и географије европских земаља, затим радионица страних језика на којима предавачи на оригиналан и забаван начин мотивишу ученике за учење или усавршавање неког страног језика, те забавног дијела програма у којем извођачи свих узраста представљају разне језике кроз поезију, музику, позоришне комаде и скечеве. Исто тако, током трајања манифестације организована су и предавања и радионице за професоре при чему се води рачуна да они чују нешто ново, примјењиво у пракси.

Учење страног језика постаје потреба, а не хоби модерног човјека. Зато је важно имати на уму и то да једнојезичност значи да зависите од језичке спретности и добре воље других људи. Ова језичка манифестација прилика је да се скрене пажња јавности на важност учења страних језика и да се подржи мултијезичко и мултикултурално разумијевање. На овај начин библиотеке могу да подстакну своје суграђане да уче неки страни језик или да усаврше већ постојеће знање и тако себи обезбиједи пут до ширих извора информација и знања. Улога библиотеке сада постаје још комплекснија. Она тако постаје установа из које се шаље позив на учење, не само у њеном простору и помоћу њених ресурса, већ нуди идеје за укључивање у друге образовне институције.

Уколико тако мотивисана публика након одређеног времена стекне задовољавајући ниво разумијевања неког страног језика, те се заинтересује за литературу на страним језицима, ми у НУБ РС смо у могућности да јој пружимо адекватан одговор у Одјељењу страних читаоница, али и у

фондовима, како универзитетске, тако и градских јединица НУБ РС. У оквиру универзитетске јединице НУБ РС дјелују Француска читаоница Виктор Иго и Њемачка читаоница Томас Ман, а под окриљем библиотеке отворен је и Руски културни центар Руски мир и Амерички кутак у огранку Обилићево. Руски културни центар организује и курсеве руског језика за све нивое знања, док Амерички кутак пружа могућност усавршавања енглеског језика на вечерима конверзације које су отворене за све кориснике кутка. Однедавно се у овом простору организују и бесплатни курсеви енглеског језика за социјално угрожене категорије у сарадњи са невладином организацијом под називом Центар за лични и професионални развој. Овај интерактивни образовно-научни процес који се креће од мотивације публике за учење до повратка корисника способног за кориштење литературе на страним језицима у библиотеку, умногоме зависи од знања, информисаности, креативности и често упорности библиотекара. Приликом организације оваквих догађаја који могу да мотивишу јавност, неопходно је имати добру сарадњу са школама, наставницима и професорима страних језика, Филолошким факултетом, културним центрима, те школама страних језика. Значај библиотекара огледа се и у помагању корисницима фондова стране књиге и подразумејева стручност у погледу познавања страних језика.

Овдје наравно долазимо и до питања везаног за нашу основну тему, а то је усклађивање потреба и могућности. Уколико мотивацију за учење страних језика окарактеришемо као потребу у савременом библиотекарству, онда се морају размотрити могућности за остварење оваквих пројеката. Размјере пројекта зависе највећим дијелом од простора и финансијских средстава, али се кутак за радионицу или предавање може наћи у свакој библиотеци, као и сарадници који ће волонтерски учествовати у организацији. Важан фактор за успјех

пројекта је наравно публика. Иако библиотека промовише идеју о цијеложивотном учењу, највећи дио публике ипак чине млади: ученици и студенти као највише мотивисан слој. Они су већ свјесни да не могу користити ни информационе технологије ако не знају енглески језик и да ће им познавање страних језика омогућити бољу будућност. Међутим, не постоји ни један разлог да се зауставимо само на познавању енглеског језика јер и многи други језици представљају вриједне изворе животних искустава. У просторијама Дјечијег одјељења НУБ РС организовани су курсеви енглеског и њемачког језика за ученике основних школа који воде библиотекари познаваоци ових језика.

Један од начина да се утиче на јавност јесте излазак из граница библиотеке, у смислу посјете школама, затим промовисања коришћења фондова стране књиге путем медија или друштвених мрежа, позивима на предавања, дискусијама о писцима, приједлозима сарадње у пројектима радионица страних језика. У НУБ РС посебан проблем представља и недостатак простора за издвојен смјештај стране књиге, међутим, пажљивом селекцијом најкорисније грађе, изложили смо неопходну литературу: рјечнике, стручну литературу за учење језика, те белетристику. Библиотеке би, према својим могућностима, могле организовати пројекције страних филмова као вид промоције међукултуралне сарадње, уколико посједују пројекторе или lcd екране.

Савремени концепт библиотеке као институције отворене према свијету, чији библиотекари посјеђују семинаре у иностранству, постављају изложбе и на тај начин упознају страну јавност са нашом културном баштином, намеће потребу познавања једног страног језика у библиотечкој струци. Семинари и конференције за библиотекаре који се нуде у иностранству, прилика су за едукацију, али и промоцију домаћих пројеката и преношење наших искустава. Такав примјер је и семинар у

Паризу под називом Електронски извори у библиотекама, на којем је присуствовала колегиница која познаје француски језик и при том представила пројекат везан за Француску читаоницу смјештену у НУБ РС. Такође, захваљујући познавању француског језика, НУБ РС је имала свог представника на 59. конгресу Удружења библиотекара Француске у Лиону, чији је рад објевљен и као чланак. Библиотеке Гете института у регији Југоисточне Европе посљедњих година организују обуке за библиотекаре из области подстицања читања међу младима. Ове године у Атини је промовисан пројекат у виду радионице, гдје је НУБ РС такође имала свог представника.

Знање језика омогућава и праћење свјетских стандарда у библиотекарству. Тако су библиотекари НУБ РС учествовали на конференцији о дигитализацији која је одржана у пољском граду Познању.

Управо ради кориштења оваквих могућности едукације и стицања искуства ван граница наше земље, НУБ РС је током 2013. године организовала похађање курса енглеског језика за своје запослене. Курс је похађало осам библиотекара три пута седмично, а све трошкове сносила је установа.

Познавање страних језика веома је значајно ради одвијања међубиблиотечке позајмице која је у нашој библиотеци проширена са региона на већину европских земаља. Комуникација везана за размјену књига одвија се на енглеском језику.

Према IFLA и UNESCO смјерницама библиотека је културно и информативно локално средиште и мјесто сусрета за све чланове заједнице те је препознајемо као важан фактор у промовисању локалних културних ресурса, као и у пружању информација и обавјештења путницима.

Едукација библиотекара у смислу учења страних језика неопходна је и ради комуникације са странцима који у пролазу посјећују библиотеку. Са развојем туристичке

понуде у Бањалуци, посљедњих година повећао се и број странаца који, посебно у љетном периоду, посјећују град. На туристичкој мапи града НУБ РС се нашла као важан пункт који је лако пронаћи. Тако се библиотекари Информативно-позајмног одјељења налазе у прилици да пружају информације о нашем граду на енглеском, француском или италијанском језику. Многи од ових туриста интересују се за стране читаонице или пак за заступљеност књижевности њихове земље у фонду Одјељења. Они не чине корисничку публику, али доласком у нашу установу стварају културолошку слику наше земље.

Ријетка, али ипак постојећа размјена ученика и студената довела је до мањег броја посјетилаца, странаца из разних земаља свијета. Они најчешће користе фондове страних читаоница, али и грађу на српском језику уколико направе напредак у учењу нашег језика.

Дакле, циљ ових запажања био је да се направи још један мали корак ка повећању квалитета услуга у библиотечкој струци. Такође, библиотеке би требале да мотивишу што већи број корисника и заинтересованих за проширење свога образовања како би добиле информисане и широко образоване кориснике који ће максимално искористити сав потенцијал којим оне располажу. Дакле, улога библиотеке постаје интерактивно образовање, од слања поруке за учење језика, преко савладавања језика на неком од мјеста гдје је омогућено учење истих, и на крају повратка корисника у библиотеку ради кориштења њених фондова.

LIBRARY AND INTERCULTURALISAM

Summary: The possibilities of libraries in providing assistance in the educational and scientific process are varied. One of the most important needs of the modern age is the need to master foreign languages. Depending on the available space of the library, it is useful to organize events in which the audience will meet the language, culture and art of other nations. In this way, the library becomes the place from which the invitation to study is sent, not

only in its space and with its resources, but also encourages and offers ideas for inclusion in other educational institutions.

NUL RS often organizes conferences, exhibitions, literary evenings and workshops dedicated to getting to know the culture and languages of other nations. Such events raise the level of interculturality, awareness of the values of other cultures.

The contemporary concept of the library as an institution open to the world, institutions whose librarians visit seminars abroad, set up exhibitions and thus familiarize the foreign public with our cultural heritage, imposes the need to know one foreign language in the library profession. Educating librarians in terms of learning foreign languages is also necessary for communication with foreigners who visit the library.

Keywords: library and interculturalism, awareness of the need for learning foreign languages, language manifestations in NUL RS, library as an incentive to learn other languages, education of librarians, desirable knowledge of a foreign language.